

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗНАНЬ МАЙБУТНІХ
ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Анотація. В статті показано, що впровадження нових технологій навчального процесу, використання різноманітних засобів активізації розумової діяльності студентів забезпечують систематизацію теоретичних знань і формують у студентів уміння використовувати набуті знання в практичній діяльності.

Annotation. The article shows that introduction of new technologies of the study process and the use of different means of students' mental activity activization guarantee the systematization of theoretical knowledge and form students' ability to use acquired skills in their practical activity.

Постановка проблеми. Державна національна програма „Освіта” (Україна XXI століття) визначає стратегічні завдання реформування змісту освіти, пошук нових підходів до структурування знань як засобу цілісного розуміння та пізнання світу. Визначальною рисою сучасних світових процесів в галузі освіти є теоретичне обґрунтування, розробка і впровадження новітніх технологій навчання, серед яких найбільш ефективними і перспективними вважаються: навчання у співробітництві, метод проектів, різнорівневе навчання, застосування комп'ютерних телекомунікацій і залучення глобальної мережі Інтернет [1]. Сказане зумовлює необхідність докорінної перебудови процесу підготовки вчителів. До вчителя в суспільстві завжди ставились і ставляться різнобічні високі вимоги. Всім хочеться, щоб вчитель прекрасно володів своїм предметом, міг навчати і виховувати всіх не залежно від індивідуальних даних.

Професійно-педагогічна діяльність вчителя – творча, бо вихованці та їх колективи різні, мають неоднакові інтереси, здібності, рівень знань і умінь, вихованість. Тому вимоги до вчителя ставляться як до творчої особистості, що постійно самоудосконалюється.

Життя ставить перед вищими навчальними закладами завдання: підготувати вчителів високого гатунку. Навчально-виховний процес повинен забезпечити результативну, успішну навчальну діяльність студентів, підготувати їх до майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В підручниках з педагогіки вищої школи А.М. Алексюка [2], М.В. Буланової-Топоркової [3], О.Г. Мороза [4] та інших висловлюється думка про те, що професійна діяльність фахівців задає зміст і форми відповідної навчальної діяльності студентів. Проте проектування професійної діяльності та навчальний процес вимагає визначення основних параметрів і характеристик, за якими необхідно організовувати навчальну діяльність студентів. Процес навчання необхідно розглядати як формування навчальної діяльності тих, хто навчається.

Успіх підготовки фахівців у галузі фізичної культури і спорту залежить від багатьох факторів, зокрема від удосконалення методик формування наукових понять. У теорії пізнання поняття трактується як одна із вищих форм мислення, а також існування людських знань. Як провідні форми пізнання поняття утворюють логічний каркас будь-яких наукових систем і теорій, у тому числі теорії і методики фізичного виховання [5]. Вчитель фізичної культури використовує в своєму мисленні наукові знання для вирішення тих складних завдань, які виникають в конкретних ситуаціях його діяльності. Знання - необхідна умова для вміння здійснювати діяльність.

Підготовка студента вищого педагогічного навчального закладу до майбутньої професійної діяльності передбачає формування відповідного світогляду, який ґрунтується на системі теоретичних знань і виявляється в здатності використовувати ці знання, оперувати ними в практичній діяльності [6]. Знання, якими володіє вчитель, - це не просто інформація, яка пасивно зберігається в його пам'яті, а знаряддя регуляції практичної діяльності, засіб для

прийняття рішень у конкретних ситуаціях. Знання спрямовують та організують дії фахівця, дозволяють оцінювати результативність виконаної роботи.

Метою даного дослідження є обґрунтування і наповнення конкретним змістом теоретичного положення, що професійна діяльність фахівців задає зміст і форми відповідної навчальної діяльності студентів, визначає шляхи формування дієвих знань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз наукової, науково-методичної літератури і досвід викладання спортивно-педагогічних дисциплін викладачами кафедри олімпійського і професійного спорту Вінницького педуніверситету засвідчує, що дуже актуальним є перехід від інформаційно-повідомлюючого і пояснювально-ілюстративного навчання до проблемно-продуктивного навчання. Суть такого навчання полягає не тільки у передачі і засвоєнні готових знань, вмінні їх відтворити і виконувати практичні роботи за зразком, а і включає розгляд проблемних ситуацій, їх зняття і розв'язування, оволодіння досвідом пізнання та вивчення ситуацій, продуктивну працю. Головним стає не повідомлення майбутнім фахівцям готових висновків і рецентів, а необхідність розкривати перед студентами шляхи вирішення проблем що виникають у практиці навчально-виховної роботи, і тим самим підготувати майбутніх педагогів до їх творчого розв'язання. Об'єктом аналізу студента в даному випадку виступають практичні ситуації, а сам він ставиться у позицію дослідника, який має відшукати засоби аналізу певної ситуації, визначити критерії та показники її оцінки, оптимальний спосіб дій. Така організація навчального процесу забезпечує практичне використання здобутих знань, прискорює процес адаптації майбутніх вчителів до роботи безпосередньо в школі; вимагає докорінної перебудови змістовної сторони лекційних, семінарських й практичних занять. Перебудова навчально-виховного процесу у вищій школі повинна забезпечити наповнення форм навчальної роботи контекстом майбутньої професійно-педагогічної діяльності студентів.

Навчання традиційно розглядають перш за все як передачу знань. І завершають навчання контролем знань. Перевірити результати навчання необхідно на тих видах діяльності, в яких знання повинні проявитися в навчально-виховному процесі у школі. Якщо не можливо відтворити цю діяльність, то її потрібно змодельовати. Проблемні ситуативні задачі, ділові ігри повинні моделювати суттєві сторони реальної діяльності вчителя фізичної культури. Знання виявляються, якщо вони включені в певну діяльність. Перевіряти необхідно вміння здійснювати ту або іншу діяльність і на підставі результату робити висновки про знання. Вміння – це знання, що проявляються в певній діяльності.

Вчителю фізичної культури знання потрібні для того, щоб проявитися в такій діяльності: вміти розповісти, вміти навести переконливі приклади, вміти розв'язати задачу, вміти зробити висновки, вміти швидко знайти необхідну інформацію, вміти провести урок, вміти провести навчально-тренувальне заняття та інше. Заради формування цих умінь студент навчається. Ось чому при контролі знань студентів необхідно створювати і моделювати ці види діяльності.

Особливого звучання набувають ці питання у зв'язку з переходом на кредитно-модульну систему організації навчального процесу. Нам необхідно провести ґрунтовний аналіз змісту кожної навчальної дисципліни, виділити в ній основні поняття, здійснити добір та групування відповідного матеріалу. Дуже важливим є усунення дублювання навчальних відомостей у суміжних дисциплінах. Головним результатом такої роботи стане утворення самостійної структурної одиниці, укрупненого блоку навчального матеріалу. Сукупність таких блоків охоплює весь основний зміст програми.

В умовах кредитно-модульної організації навчального процесу, підвищення ролі і значення самостійної роботи студентів (50% годин відведених на вивчення спортивно-педагогічних дисциплін виноситься на самостійну роботу студентів), скорочення аудиторного навантаження на студента докорінно змінюється і роль педагога в системі освіти. Якщо раніше викладач, в основному, виконував функцію накопичувача і розповсюджувача наукової інформації, то тепер його основні завдання – керувати пізнавальною активністю студентів і контролювати її результати.

Самостійна робота студентів у позааудиторний час передбачає удосконалення знань набутих під час лекцій, здобування вмінь використовувати ці знання в практичній навчальній та професійній діяльності.

Важливого значення набуває постійний контроль за самостійною роботою студента. Його слід проводити по кожному з укрупнених блоків. Це не тільки дає можливість вчасно побачити прогалини у знаннях юнаків і дівчат, а і сприятиме їхній самоорганізації, привчатиме до систематичної самостійної праці.

На стимулювання самостійної роботи повинні бути спрямовані характер і зміст поточного, проміжного та підсумкового (екзамен, залік) контролю знань студентів. Усі ці види контролю мають спрямовуватися не на відтворення змісту лекцій або тексту підручників, як це ще не рідко має місце, а на перевірку глибини засвоєння навчального матеріалу. Засоби контролю повинні виявити вміння студентів творчо застосовувати набуті знання у процесі розв'язання проблемних завдань, під час аналізу педагогічних ситуацій.

На результативність самостійної роботи студентів значно впливатиме педагогічний контроль. В кредитно-модульній організації навчального процесу оцінювання знань буде забезпечувати діагностичну, навчальну, організуючу та виховну функції. Результати контролю дозволять викладачу організувати самостійну роботу кожного студента та скорегувати викладання навчальної дисципліни, а отриманий рейтинг дозволить студентам прогнозувати свою наступну роботу з метою його підвищення, оскільки сумарний рейтинг безпосередньо впливає на підсумкову оцінку.

Кредитно-модульна технологія навчального процесу вимагає узгодженої роботи викладача і студента протягом усього періоду вивчення дисципліни. Якщо студент не працює систематично, широко не обізнаний з новою літературою, то в майбутній професійній діяльності не зуміє актуалізувати певні знання, дібрати відомості необхідні для розв'язання поставлених життям питань.

Висновки. Готовність до майбутньої професійної діяльності передбачає формування педагогічного мислення, яке базується на системі теоретичних знань і виявляється в здатності використовувати ці знання, оперувати ними у практичній діяльності.

Перебудова змісту спортивно-педагогічних дисциплін, впровадження нових технологій навчального процесу, використання різноманітних засобів активізації розумової діяльності студентів повинні сприяти систематизації теоретичних знань. Сьогодні основною турботою викладачів стає формування у студентів умінь використовувати набуті знання у своїй майбутній вчительській діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна національна програма „Освіта”: Україна ХХІ століття. – К.: Райдуга, 1994. – 62 с.
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України, Історія. Теорія. – К.: Либідь, 1998. – 560 с.
3. Педагогика и психология высшей школы: Учебное пособие. – Ростов-на-Дону: Фенікс, 2002. – 544 с.
4. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.
5. Щерба С.П., Тофтул М.Г. Філософія: короткий виклад. – Навч. посібник.- К.: «Кондор», 2003. – 352 с.
6. Кондрашова Л.В. Формування професійного світогляду студентів педагогічного вузу в процесі їхньої педагогічної підготовки // Проблеми вищої школи. – К.: Вища школа, 1994. – Вип. 80. – С.6-11.

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського